انتشارات بین المللی
گاج

مجموعه سؤالات خوب

EQ
Excellent Questions

جامع پنجم

۲۶۱۹ پرسش استاندارد

ارائهٔ درسنامه‌های مفید و کاربردی به همراه مثال‌های حل‌شده | بانک سؤالات امتحانی | سؤالات استاندارد طبقه‌بندی شده (درس به درس) | پاسخ تشریحی به تمام سؤال‌های داده شده | پرسش‌های چهارگزینه‌ای برای هر درس به همراه پاسخ

مؤلّفان
مهین افشار • مهناز غفاری • نعمت‌اله بوالحسنی • اکرم فعل عراقی

ریاضی | علوم | فارسی | مطالعات | هدیه‌ها
درسنامه‌های کامل + سؤالات فراوان + پاسخ‌های روان

پاسخ تمام نیازهای شما در یک کتاب

مقدّمه

ویژه‌ی معلّمان

این کتاب چه کمکی به معلّمان ارجمند می‌کند؟

- اگر دوست داشته باشید، می‌توانید درسنامه‌های این کتاب را جایگزین جزوه‌ی خود نموده و وقت بیشتری را برای تدریس و حلّ مثال صرف نمایید.
- در عمل با معرفی این کتاب بر کمّ و کیف مطالعه‌ی دانش‌آموزان در منزل نظارت دارید.
- به اندازه‌ی کافی تمرین برای حل کردنِ دانش‌آموزان در منزل دارید و نیازی به دادن برگه‌های کپی و ... ندارید.
- با ارائه‌ی نکات اضافی و یا دادن تمرین‌های تکمیلی در کنار این کتاب و یا حتّی حذف بعضی از تمرین‌ها، تدریس خود را شخصی‌سازی کرده‌اید.
- اگر جزو معلّمانی هستید که کتاب کار استفاده نمی‌کنید، این کتاب بهترین انتخاب شما برای کار دانش‌آموزان در منزل و کلاس درس است، زیرا با داشتن پاسخ عملاً زمانی از معلّم را درگیرِ کتاب نمی‌کند.
- اگر جزو معلّمانی هستید که از کتاب کار استفاده می‌کنید، این کتاب قطعاً مکملِ کتاب کار خواهد بود. زیرا هیچ همکاری از وجود تمرین‌های بیشتر و متنوّع‌تر به همراه پاسخ و درسنامه نمی‌تواند به سادگی عبور کند.

ویژه‌ی اولیاء

این کتاب چه کمکی به اولیاء گرامی می‌کند؟

- اگر جزو پدر و مادرانی هستید که نظارت بر درس خواندن فرزندشان مهم است، این کتاب به شما کمک خواهد کرد.
- با مطالعه‌ی درسنامه‌ها می‌توانید بر مطالب کتاب درسی فرزندتان مسلّط شده و از اهداف آموزشی درس آگاه شوید و اگر خودتان هم به فرزندتان درس می‌دهید می‌توانید از آن به‌عنوان مرجع، استفاده نمایید.
- از فرزندتان بخواهید که حتماً خودش به سؤالات پاسخ دهد.
- این کتاب یک کتابِ کار در منزل است و می‌توانید با استفاده از پاسخنامه کنترل نمایید که آیا فرزندتان به سؤالات درست پاسخ داده است یا نه.
- در دروس حفظی با استفاده از روش پرسش و پاسخ می‌توانید با فرزندتان کار کنید.
- این کتاب می‌تواند در کنار یک کتاب دیگر هم استفاده شود. یعنی؛ اگر معلم فرزندتان یک کتاب کار به او معرّفی کرده است، شما هم می‌توانید با تهیّه‌ی این کتاب به پیشرفت تحصیلی فرزندتان کمک نمایید.
- می‌توانید با جدا کردن قسمت پاسخ‌ها، آن را از دسترس فرزندتان خارج نمایید.

ویژه‌ی دانش‌آموزان

چگونه از این کتاب استفاده کنم؟

- ابتدا متن درس را از روی کتاب درسی خودتان بخوانید.
- در تمام درس‌ها با دقّت، متنِ درسِ داده شده را بخوانید. این کار را می‌توانید دو بار انجام دهید تا مطمئن شوید که یاد گرفته‌اید.
- سؤالات هر درس را با دقّت پاسخ دهید. ابتدا هر سؤال را خودتان پاسخ دهید، سپس پاسخ را نگاه کنید. حتّی اگر فکر می‌کنید پاسختان درست است، باز هم پاسخ سؤالات را نگاه کنید.
- تست‌های انتهای هر درس را با دقّت و حوصله پاسخ دهید. این کار برای آن‌هایی که در آزمون‌های تستی شرکت می‌کنند ضروری و واجب است.

فهرست مطالب

ریاضی

فصل ۱: عدد نویسی و الگوها ۱۰

فصل ۲: کسر ۲۶

فصل ۳: نسبت، تناسب و درصد ۴۵

فصل ۴: تقارن و چندضلعی‌ها ۵۸

فصل ۵: عددهای اعشاری ۷۴

فصل ۶: اندازه‌گیری ۹۱

فصل ۷: آمار و احتمال ۱۰۵

علوم

درس ۱: زنگ علوم ۱۱۶

درس ۲: مادّه تغییر می‌کند ۱۲۰

درس ۳: رنگین‌کمان ۱۲۷

درس ۴: برگی از تاریخ زمین ۱۳۲

درس ۵: حرکت بدن ۱۳۷

درس ۶: چه‌خبر؟ (۱) ۱۴۲

درس ۷: چه‌خبر؟ (۲) ۱۴۷

درس ۸: کارها آسان می‌شود (۱) ۱۵۲

درس ۹: کارها آسان می‌شود (۲) ۱۵۷

درس ۱۰: خاک با ارزش ۱۶۳

درس ۱۱: بکارید و بخورید ۱۶۹

درس ۱۲: از ریشه تا برگ ۱۷۴

فارسی

درس ۱: ستایش ـ تماشاخانه ۱۷۹

درس ۲: فضلِ خدا ۱۸۴

درس ۳: رازی و ساخت بیمارستان ۱۸۸

درس ۴: بازرگان و پسران ۱۹۲

درس ۵: چنار و کدوبُن ۱۹۶

درس ۶: سرود ملّی ۲۰۰

درس ۸: دفاع از میهن ۲۰۵

درس ۹: نام‌آوران دیروز، امروز، فردا ۲۱۱

درس ۱۰: نامِ نیکو ۲۱۵

درس ۱۱: نقشِ خردمندان ۲۱۸

درس ۱۲: فردوسی، فرزند ایران ۲۲۲

درس ۱۳: روزی که باران می‌بارید ۲۲۷

درس ۱۴: شجاعت ۲۳۰

درس ۱۵: کاجستان ۲۳۳

درس ۱۶: وقتی بوعلی، کودک بود ۲۳۸

درس ۱۷: کار و تلاش ۲۴۲

مطالعات اجتماعی

درس ۱: من با دیگران ارتباط برقرار می‌کنم ۲۴۸
درس ۲: احساسات ما ۲۵۰
درس ۳: همدلی با دیگران ۲۵۲
درس ۴: من عضو گروه هستم ۲۵۳
درس ۵: جمعیّت ایران ۲۵۵
درس ۶: منابع آب ایران ۲۵۷
درس ۷: نواحی صنعتی مهمّ ایران ۲۶۰
درس ۸: راه‌ها و حمل و نقل (۱) ۲۶۲
درس ۹: راه‌ها و حمل و نقل (۲) ۲۶۵
درس ۱۰: کشور ما چگونه اداره می‌شود؟ ۲۶۷
درس ۱۱: کشورهای همسایه (۱) ۲۷۰
کشورهای همسایه (۲) ۲۷۱
درس ۱۲: حرکت‌های زمین ۲۷۲
درس ۱۳: زندگی در نواحی مختلف جهان ۲۷۵
درس ۱۴: بازگشت از سفر حج ۲۷۸
درس ۱۵: مدینه شهر پیامبر (ص) ۲۸۰
درس ۱۶: سفر به کربلا (۱) ۲۸۲
درس ۱۷: سفر به کربلا (۲) ۲۸۳
درس ۱۸: ایرانیان مسلمان حکومت تشکیل می‌دهند ۲۸۵
درس ۱۹: وزیران کاردان، شهرهای آباد ۲۸۸
درس ۲۰: کشورگشایان بی‌رحم ۲۹۰
درس ۲۱: بازسازی ویرانه‌ها ۲۹۲

هدیه‌های آسمان

درس ۱: دسته گلی از آسمان ۲۹۶
درس ۲: تنها او ۲۹۷
درس ۳: بانویی که یک سوره‌ی قرآن به نام اوست ۲۹۸
درس ۴: از نوزاد بپرسید! ۳۰۰
درس ۵: گل صد برگ ۳۰۲
درس ۶: مال مردم ۳۰۴
درس ۷: رنگین‌کمان جمعه ۳۰۵
درس ۸: دو نامه ۳۰۶
درس ۹: یک جهان جشن! ۳۰۸
درس ۱۰: در ساحل دجله ۳۰۹
درس ۱۱: سروِ سربلند سامرا ۳۱۱
درس ۱۲: خورشید پشت ابر ۳۱۲
درس ۱۳: کوچک‌های بزرگ! ۳۱۴
درس ۱۴: نمایش واقعی ۳۱۵
درس ۱۵: این داستان را دوبار باید خواند ۳۱۶
درس ۱۶: روزنامه‌های دیواری ۳۱۷
درس ۱۷: این‌ها و آن‌ها ۳۱۸

پاسخ‌نامه‌ی ریاضی ۳۲۱
پاسخ‌نامه‌ی علوم ۳۸۷
پاسخ‌نامه‌ی فارسی ۴۰۲
پاسخ‌نامه‌ی مطالعات اجتماعی ۴۱۴
پاسخ‌نامه‌ی هدیه‌های آسمان ۴۲۷

ریاضی پنجم

مؤلف: مهین افشار
همکار مؤلف: رویا کیهان

www.gajmarket.com

فصل ۱ عدد نویسی و الگوها

درسنامه ۱

یادآوری عددنویسی و محاسبات عددی

عددنویسی

در سال گذشته با خواندن و نوشتن اعداد تا طبقه‌ی میلیون آشنا شدید و یاد گرفتید که برای خواندن اعداد، آن‌ها را در جدول ارزش مکانی قرار می‌دهیم و یا این‌که از سمت راست، سه رقم سه رقم جدا می‌کنیم.

مثال عدد «چهارصد و سه میلیون و هفتصد و دوازده هزار و نهصد و شصت» را به رقم نوشته و گسترده‌ی آن را به ۲ صورت بنویسید.

پاسخ

میلیون			هزار					
صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان
۴	۰	۳	۷	۱	۲	۹	۶	۰

۴۰۳٬۷۱۲٬۹۶۰ : به رقم ⇒

$۴\times۱۰۰۰۰۰۰۰۰+۳\times۱۰۰۰۰۰۰+۷\times۱۰۰۰۰۰+۱\times۱۰۰۰۰+۲\times۱۰۰۰+۹\times۱۰۰+۶\times۱۰$

۴ تا صدمیلیون‌تایی و ۳ تا یک‌میلیون‌تایی و ۷ تا صدهزارتایی و یکی ده‌هزارتایی و ۲ تا هزارتایی و ۹ تا صدتایی و ۶ تا ده‌تایی

تغییر ارزش مکانی ارقام با ضرب عدد در ۱۰، ۱۰۰، ۱۰۰۰ و ...

اگر عددی را در ۱۰، ۱۰۰، ۱۰۰۰ و ... ضرب کنیم، ارزش مکانی هر رقم به تعداد صفرهای ضرب شده بیش‌تر می‌شود. مثلاً با ضرب عدد در ۱۰۰ ارزش مکانی هر رقم ۲ مرتبه بیش‌تر می‌شود. به جدول مقابل توجه کنید:

هزار					
صدگان	دهگان	یکان	صدگان	دهگان	یکان
		۲	۴	۱	۹
	۲	۴	۱	۹	۰
۲	۴	۱	۹	۰	۰

×۱۰ ×۱۰۰

مثال در مورد عدد ۶۷۴۵۹۱ به سؤالات زیر پاسخ دهید.

آ) رقم ۶ در چه مرتبه‌ای قرار دارد؟ اگر عدد در ۱۰۰۰ ضرب شود، ارزش مکانی این رقم چه خواهد بود؟

ب) اگر این عدد را در ۱۰۰ ضرب کنیم، رقم ۴ چه مرتبه‌ای پیدا می‌کند؟

پاسخ آ) رقم ۶ در مرتبه‌ی صدگان هزار قرار دارد و داریم: $۶۷۴۵۹۱\times۱۰۰۰=۶۷۴٬۵۹۱٬۰۰۰$

پس ۶ در مرتبه‌ی صدگان میلیون قرار خواهد گرفت.

ب) رقم ۴ در مرتبه‌ی صدگان هزار قرار می‌گیرد. ⇒ $۶۷۴۵۹۱\times۱۰۰=۶۷٬۴۵۹٬۱۰۰$

مقایسه‌ی اعداد

در مقایسه‌ی دو عدد، عددی که تعداد رقم‌هایش بیش‌تر است، بزرگ‌تر می‌باشد.

اگر تعداد رقم‌های دو عدد برابر بود، از مرتبه‌ی بزرگ‌تر (رقم‌های سمت چپ) شروع کرده و رقم‌های هم‌مرتبه را با هم مقایسه می‌کنیم.

۳۲۴ ۱۱۹۴۱ > ۳۲۴ ۲ ۱۹۴۱ ، **مثال:** ۳۲۴۲۱۹۴۱ (۸ رقم) < ۱۱۲۴۳۱۱۲۵ (۹ رقم)

مثال نصف ۱۲ میلیون بیش‌تر است یا ۷ برابر ۸ صدهزار؟

پاسخ نصف ۱۲ میلیون می‌شود ۶ میلیون و ۷ برابر ۸ صدهزار می‌شود $۷\times۸=۵۶$ تا صدهزار یعنی ۵ میلیون و ۶۰۰ هزار، پس نصف ۱۲ میلیون بیش‌تر است. زیرا: $۶٬۰۰۰٬۰۰۰>۵٬۶۰۰٬۰۰۰$

مثال **با رقم‌های ۲، ۳، ۵ و ۶ عددهای دو رقمی بسازید که حاصل جمع، تفریق و ضرب آن‌ها بیش‌ترین مقدار باشد. (بدون تکرار ارقام)**

پاسخ برای نوشتن اعداد دو رقمی با این ارقام که بزرگ‌ترین مجموع به‌دست بیاید، در مرتبه‌ی دهگان‌ها بزرگ‌ترین ارقام و در مرتبه‌ی یکان‌ها کوچک‌ترین رقم‌ها را قرار می‌دهیم، این عددها ۵۲ و ۶۳ یا ۵۳ و ۶۲ هستند. پس:

$$\begin{array}{r} 52 \\ +\ 63 \\ \hline 115 \end{array} \quad \text{یا} \quad \begin{array}{r} 53 \\ +\ 62 \\ \hline 115 \end{array}$$

برای نوشتن اعداد دو رقمی با این ارقام که حاصل تفریق آن‌ها بزرگ‌ترین باشد، باید کوچک‌ترین و بزرگ‌ترین اعداد دو رقمی ایجاد شده با این رقم‌ها را بنویسیم و از هم کم کنیم، این عددها ۶۵ و ۲۳ هستند، پس:

$$\begin{array}{r} 65 \\ -\ 23 \\ \hline 42 \end{array}$$

برای نوشتن اعداد دو رقمی با این ارقام که حاصل‌ضرب آن‌ها بزرگ‌ترین باشد، در مرتبه‌ی دهگان دو عدد بزرگ‌ترین رقم‌ها (یعنی ۵ و ۶) را قرار می‌دهیم. از بین رقم‌های باقی‌مانده کوچک‌ترین رقم را برای دهگان بزرگ‌تر و رقم کوچک بعدی را برای دهگان کوچک‌تر قرار می‌دهیم، پس دو عدد ساخته‌شده ۶۲ و ۵۳ هستند. داریم: $۶۲ \times ۵۳ = ۳۲۸۶$

خودت حل کن با پاسخ کامل

۱ درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

آ) عدد شصت میلیون و هفتاد و سه هزار و هشت یک عدد ۷ رقمی است.

ب) رقم صفر در عدد هفتصد و هشت میلیون و دویست و نود و سه هزار و نهصد و سی و دو در مکان دهگان میلیون قرار دارد.

پ) ۵۶ تا صد هزارتایی می‌شود ۵۶۰ هزار

ت) اگر عدد ۱۳۹۵ را در ۱۰۰۰ ضرب کنیم، کوچک‌ترین رقم مخالف صفر آن در مرتبه‌ی صدگان هزار قرار می‌گیرد.

۲ جاهای خالی را پُر کنید.

آ) ۹ تا صدهزارتایی منهای ۴ تا صدهزارتایی می‌شود .....

ب) ثلث ۱۲ میلیون به علاوه‌ی ربع ۸ میلیون می‌شود .....

پ) ۶ برابر ۹ تا صدهزارتایی می‌شود ..... تا صدهزارتایی یا ..... تا یک‌میلیون‌تایی و ..... تا صدهزارتایی

ت) ۱۵ تا صدهزارتایی منهای ۵ تا صدهزارتایی می‌شود ..... تا صدهزارتایی یا ..... میلیون

ث) ۴۰ تا یک‌میلیون‌تایی منهای ۳ تا ده‌میلیون‌تایی می‌شود ..... ده‌میلیون‌تایی یا ..... تا صدهزارتایی

ج) ۳۰۰۰۰ تا کم‌تر از ۱۴ تا ده‌هزارتایی می‌شود .....

۳ جاهای خالی را پر کنید.

آ) عدد ۳۰۶۰۰۷۰۰ از ..... تا ده‌میلیون‌تایی و ۶ تا ..... و ۷ تا ..... ساخته شده است.

ب) عدد ۴۹۲۰۰۰۰۰۰ از ..... تا صدمیلیون‌تایی و ۹ تا ..... و ۲ تا ..... تشکیل شده است.

پ) عدد ۱۳۰۰۰۰۰۰ از ۱۳۰۰ تا ..... تشکیل شده است.

ت) عدد ۵۰۰۰۰۰۰ از ۵۰ تا ..... تشکیل شده است.

ث) عدد ۲۷۰۰۰۰۰۰ از ..... تا صدهزارتایی تشکیل شده است.

۴ در جاهای خالی عددهای مناسب بنویسید.

آ) ۱۰ تا چک پول ۱۰۰۰۰۰۰ ریالی می‌شود ..... ریال

ب) ۴۰ تا اسکناس ۵۰۰۰۰ ریالی می‌شود ..... ریال

پ) ..... تا چک پول ۱۰۰۰۰۰۰ ریالی می‌شود صد میلیون ریال

ت) ..... تا اسکناس ۵۰۰۰۰ ریالی می‌شود پانزده میلیون ریال

۵ آ) اگر عدد ۲۴۸۰۱۶ را در ۱۰۰ ضرب کنیم، ارزش مکانی رقم‌های ۲ و ۸ چه خواهد شد؟

ب) اگر عدد ۱۳۴۲۰ را در ۱۰۰۰۰ ضرب کنیم، ارزش مکانی رقم‌های ۱ و ۴ چه خواهد شد؟

پ) اگر عدد ۵۴۷ در ۱۰۰۰۰۰ ضرب شود، ارزش مکانی رقم‌های ۷، ۴ و ۵ چه خواهد شد؟

۶ اعداد زیر را با هم مقایسه کنید.

۹۰۰۱۰۲۰ ☐ ۹۰۰۰۲۰۱۰ ۱۰۰۱۰۰ ☐ ۱۰۰۱۰۰

۲۰۰۲۰۲۰۲۰ ☐ ۲۰۰۲۰۰۲۰۰ ۳۴۱۹۹۸۷۶۱ ☐ ۳۴۲۱۹۸۹۰۰

۷ الگوهای زیر را ادامه دهید.

۳۸۵۰۰۰۰، ۳۹۰۰۰۰۰، ۳۹۵۰۰۰۰، ☐ ، ☐ ، ☐ ، ☐

۴۹۹۹۷۰۰، ۴۹۹۹۸۰۰، ۴۹۹۹۹۰۰، ☐ ، ☐ ، ☐ ، ☐

۹۸۵۰۰۰۰۰، ۹۹۰۰۰۰۰۰، ۹۹۵۰۰۰۰۰، ☐ ، ☐ ، ☐ ، ☐

۸ با رقم‌های ۳، ۴، ۷ و ۸ عددهای دو رقمی بسازید که حاصل جمع، تفریق و ضرب آن‌ها بیش‌ترین مقدار باشد.

۹ مانند نمونه، تقسیم‌های زیر را در دو مرحله انجام دهید.

نمونه: $۶۰۰۰ \div ۳۰ = ? \Rightarrow \begin{cases} ۶۰۰۰ \div ۱۰ = ۶۰۰ \\ ۶۰۰ \div ۳ = ۲۰۰ \end{cases}$ (۳×۱۰)

۶۳۰۰۰۰۰۰ ÷ ۷۰۰۰۰ ۵۴۰۰۰۰۰ ÷ ۹۰۰۰ ۲۷۰۰۰ ÷ ۳۰۰

۱۰ حاصل ضرب‌های زیر را به‌دست آورید.

$$\begin{array}{r} ۷۳۰۰۰ \\ \times\ ۲۰۰۰ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} ۵۴۰۰۰۰ \\ \times\ ۳۰۰ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} ۵۰۰۰۰ \\ \times\ ۴۰۰۰ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} ۶۳۰۴۰ \\ \times\ ۵۰ \\ \hline \end{array}$$

۱۱ حاصل جمع و تفریق‌های زیر را بیابید.

۸۷۲۳۱۲۱۰ − ۹۴۲۳۳۴۰ ۵۰۳۲۴۰۷۳ + ۱۳۶۷۰۴۲۱۰ ۶۵۶۳۷۱۰ − ۸۳۲۹۴۰ ۸۷۶۰۰۰ + ۴۲۰۰۰۰

۱۲ حاصل عبارت‌های زیر را بیابید.

(۹۴۰۰۰۰ ÷ ۴۰) ÷ (۱۵۰۰ ÷ ۳۰) (۳۴۰۰ × ۲۵۰۰۰) ÷ ۱۷۰۰

۱۳ در یک شرکت نفتی، در آذرماه سه میلیون و نهصد هزار بشکه نفت خام فروخته شده است.
در هر روز چند بشکه نفت فروخته شده است؟ (ماه را ۳۰ روزه در نظر بگیرید.)

۱۴ علی آقا یک آپارتمان ۹۰ مترمربعی دارد که می‌خواهد آن را به قیمت هر مترمربع ۳۴۰۰۰۰۰ تومان بفروشد و با پول آن یک آپارتمان نوساز به قیمت هر مترمربع ۴۵۰۰۰۰۰ تومان بخرد. او با این پول، آپارتمان نوساز چند مترمربعی می‌تواند بخرد؟

۱۵ در یک معدن روزانه دو میلیون و صد هزار کیلوگرم شن و ماسه استخراج می‌شود.
در مدت ۱۰۰ روز کاری چند کیلوگرم شن و ماسه استخراج می‌شود؟

اگر ساعت کاری در هفته‌ی گذشته ۷۰ ساعت باشد، در هر ساعت، چند کیلوگرم شن و ماسه استخراج شده است؟ (هر هفته ۶ روز کاری است.)

پاسخ‌نامه تشریحی

- ریاضی
- علوم
- فارسی
- مطالعات اجتماعی
- هدیه‌های آسمان

www.gajmarket.com

پاسخ پرسش‌های ریاضی ۵

پاسخ سؤالات فصل ۱

۱ آ) نادرست است. این عدد به‌صورت ۶۰٬۰۷۳٬۰۰۸ نوشته می‌شود و ۸ رقم دارد.

پ) درست است. این عدد به‌صورت ۷۰۸٬۲۹۳٬۹۳۲ نوشته می‌شود و رقم صفر در مرتبه‌ی دهگان میلیون قرار دارد.

پ) نادرست است. ۵۶ تا ۱۰۰٬۰۰۰ تایی می‌شود ۵٬۶۰۰٬۰۰۰ یعنی ۵۶۰ تا ده‌هزارتایی یا ۵۶۰۰ تا هزارتایی

ت) نادرست است. کوچک‌ترین رقم مخالف صفر این عدد، رقم ۱ است که در مرتبه‌ی یکان هزار قرار دارد و اگر در ۱۰۰۰ ضرب شود در مرتبه‌ی یکان میلیون قرار می‌گیرد.

---

۲ آ) ۵ = ۴ − ۹ تا صدهزارتایی

پ) ثلث ۱۲ میلیون برابر است با ۴ = ۳ ÷ ۱۲ میلیون و ربع ۸ میلیون می‌شود ۲ = ۴ ÷ ۸ میلیون، پس مجموع آن‌ها می‌شود ۶ = ۲ + ۴ میلیون

پ) ۵۴ = ۶ × ۹ تا صدهزارتایی یا ۵ تا یک‌میلیون‌تایی و ۴ تا صدهزارتایی

ت) ۱۰ = ۵ − ۱۵ تا صدهزارتایی یا ۱ میلیون

ث) ۳ تا ده‌میلیون‌تایی می‌شود ۳۰ تا یک‌میلیون‌تایی پس ۴۰ تا یک‌میلیون منهای ۳۰ تا یک‌میلیون می‌شود ۱۰ تا یک‌میلیون‌تایی یعنی ۱ ده‌میلیون‌تایی یا ۱۰۰ تا صدهزارتایی

ج) ۳۰٬۰۰۰ یعنی ۳ تا ده‌هزارتایی پس ۳ تا ده‌هزارتایی کم‌تر از ۱۴ تا ده‌هزارتایی می‌شود ۱۱ تا ده‌هزارتایی یعنی ۱۱۰٬۰۰۰

---

۳ آ) ۳ تا ده‌میلیون‌تایی و ۶ تا صدهزارتایی و ۷ تا صدتایی

پ) ۴ تا صدمیلیون‌تایی و ۹ تا ده‌میلیون‌تایی و ۲ تا یک‌میلیون‌تایی

پ) ده‌هزارتایی　　ت) صدهزارتایی　　ث) ۲۷۰

---

۴ آ) ۱۰٬۰۰۰٬۰۰۰ – ده میلیون　　پ) ۲٬۰۰۰٬۰۰۰ – دو میلیون　　پ) ۱۰۰　　ت) ۳۰۰

---

۵ آ) عدد حاصل می‌شود ۲۴٬۸۰۱٬۶۰۰ که ارزش مکانی رقم ۲ دهگان میلیون و ارزش رقم ۸ صدگان هزار است.

پ) عدد حاصل می‌شود ۱۳۴٬۲۰۰٬۰۰۰ که ارزش رقم ۱ صدگان میلیون و ارزش رقم ۴ یکان میلیون است.

پ) عدد حاصل می‌شود ۵۴٬۷۰۰٬۰۰۰ که ارزش رقم ۷ صدگان هزار، ارزش رقم ۴ یکان میلیون و ارزش رقم ۵ دهگان میلیون است.

---

۶ آ) ۱۰۰۰۱۰۰ (۷ رقم) > ۱۰۰۱۰۰ (۶ رقم)

پ) ۹۰۰۱۰۲۰ (۷ رقم) < ۹۰۰۰۲۰۱۰ (۸ رقم)

پ) ۳۴ ۱۹۹۸۷۶۱ > ۳۴ ۲۱۹۸۹۰۰

ت) ۲۰۲۰ < ۲۰۰۲۰ ۲۰۰ < ۲۰۰۲۰۰ ۲۰۰

---

۷ آ) ۳۸۵۰۰۰۰، ۳۹۰۰۰۰۰، ۳۹۵۰۰۰۰ ، ۴۰۰۰۰۰۰ ، ۴۰۵۰۰۰۰ ، ۴۱۰۰۰۰۰ ، ۴۱۵۰۰۰۰

(+۵۰۰۰۰)

پ) ۴۹۹۹۷۰۰ ، ۴۹۹۹۸۰۰ ، ۴۹۹۹۹۰۰ ، ۵۰۰۰۰۰۰ ، ۵۰۰۰۱۰۰ ، ۵۰۰۰۲۰۰ ، ۵۰۰۰۳۰۰

(+۱۰۰)

پ) ۹۸۵۰۰۰۰۰ ، ۹۹۰۰۰۰۰۰ ، ۹۹۵۰۰۰۰۰ ، ۱۰۰۰۰۰۰۰۰ ، ۱۰۰۵۰۰۰۰۰ ، ۱۰۱۰۰۰۰۰۰ ، ۱۰۱۵۰۰۰۰۰

(+۵۰۰۰۰۰)

۸ برای جمع، دو رقم بزرگ‌تر را در دهگان و دو رقم کوچک را برای یکان در نظر می‌گیریم:

$$\begin{array}{r} 84 \\ +\ 73 \\ \hline 157 \end{array} \quad \text{یا} \quad \begin{array}{r} 83 \\ +\ 74 \\ \hline 157 \end{array}$$

برای تفریق، کوچک‌ترین و بزرگ‌ترین عددهای ممکن را می‌نویسیم(۸۷ و ۳۴)، پس:

$$\begin{array}{r} 87 \\ -\ 34 \\ \hline 53 \end{array}$$

برای ضرب، دو رقم بزرگ‌تر را در دهگان قرار می‌دهیم و از بین رقم‌های باقی‌مانده رقم بزرگ‌تر را برای دهگان کوچک‌تر و رقم کوچک‌تر را برای دهگان بزرگ‌تر قرار می‌دهیم، پس:

$83 \times 74 = 6142$

---

۹ آ) $27000 \div 300 = ? \Rightarrow \begin{cases} 27000 \div 100 = 270 \\ 270 \div 3 = 90 \end{cases}$ ($\times 100$ ↑ $\times 3$)

ب) $5,400,000 \div 9000 = ? \Rightarrow \begin{cases} 5,400,000 \div 1000 = 5,400 \\ 5,400 \div 9 = 600 \end{cases}$ ($\times 1000$ ↑ $\times 9$)

پ) $630,000,000 \div 70,000 = ? \Rightarrow \begin{cases} 630,000,000 \div 10000 = 63000 \\ 63000 \div 7 = 9000 \end{cases}$ ($\times 10000$ ↑ $\times 7$)

---

۱۰ در هر یک از ضرب‌ها، صفرهای مقابل عددها را در نظر نگرفته و عمل ضرب را انجام می‌دهیم و سپس در پایان به تعداد صفرهایی که در نظر نگرفته بودیم در مقابل جواب، صفر قرار می‌دهیم تا جواب اصلی به‌دست بیاید.

آ) $6304 \times 50 = 315200$

ب) $5000 \times 4000 = 20,000,000$

پ) $54000 \times 300 = 16,200,000$

ت) $73000 \times 2000 = 146000000$

---

۱۱ آ) $876000 + 420000 = 1296000$

ب) $21611 \times 515 = 5730770$

پ) $5032407 + 136704210 = 1870282830$

ت) $7161221011111 - 942334 = 7780787770$

---

۱۲ دقت کنید که در هر سؤال ابتدا باید حاصل پرانتزها را حساب کنیم.

آ) $3400 \times 25000 = 85000000 \Rightarrow (3400 \times 25000) \div 1700 = 85,000,000 \div 1700 \Rightarrow \begin{cases} 85000000 \div 100 = 850000 \\ 850000 \div 17 = 50000 \end{cases}$ ($1700 \div 100 = 17$)

ب) $1500 \div 30 \Rightarrow \begin{cases} 1500 \div 10 = 150 \\ 150 \div 3 = 50 \end{cases}$ ($30 \div 10 = 3$)

$940000 \div 40 \Rightarrow \begin{cases} 940000 \div 10 = 94000 \\ 94000 \div 4 = 23500 \end{cases}$ ($40 \div 10 = 4$)

$\Rightarrow (940000 \div 40) \div (1500 \div 30) = 23500 \div 50 \Rightarrow \begin{cases} 23500 \div 10 = 2350 \\ 2350 \div 5 = 470 \end{cases}$ ($50 \div 10 = 5$)

---

۱۳ باید سه میلیون و نهصد هزار را بر ۳۰ روز ماه تقسیم کنیم:

$3,900,000 \div 30 = ? \Rightarrow \begin{cases} 3,900,000 \div 10 = 390,000 \\ 390,000 \div 3 = 130,000 \end{cases}$ ($30 \div 10 = 3$)

۱۳۰ هزار بشکه در هر روز فروخته شده است. $\Rightarrow$

---

۱۴ پول حاصل از فروش آپارتمان قبلی $\Leftarrow$ تومان $3,400,000 \times 90 = 306,000,000$

آپارتمان ۶۸ مترمربعی (و کوچک‌تر) می‌تواند بخرد. $\Leftarrow$ مترمربع $306,000,000 \div 4,500,000 = ? \Rightarrow \begin{cases} 306,000,000 \div 100,000 = 3060 \\ 3060 \div 45 = 68 \end{cases}$ ($4,500,000 \div 100,000 = 45$)

---

۱۵ آ) مقدار استخراج در ۱۰۰ روز کاری $\Leftarrow$ کیلوگرم $2,100,000 \times 100 = 210,000,000$

ب) مقدار استخراج در یک هفته $\Leftarrow$ کیلوگرم $2,100,000 \times 6 = 12,600,000$

در هر ساعت ۱۸۰۰۰۰ کیلوگرم استخراج شده است. $\Leftarrow$ کیلوگرم $12,600,000 \div 70 \Rightarrow \begin{cases} 12,600,000 \div 10 = 1,260,000 \\ 1,260,000 \div 7 = 180000 \end{cases}$ ($70 \div 10 = 7$)

---

۱۶ آ) ۲۳ میلیون

ب) ۴۷ میلیون

پ) سه میلیون و ششصد هزار

ت) صد و ده هزار

ث) یک میلیون‌تایی

ج) ده هزارتایی

چ) هفده میلیون

ح) ۲۰ میلیون

خ) ۲۰

علوم پنجم

مؤلف:
مهناز غفاری

www.gajmarket.com

درس زنگ علوم

مقدمه

دانش‌آموزان مدرسه‌ای زنگ تفریح با فرفره‌های کاغذی مسابقه می‌دادند و شاد بودند. گروهی از بچه‌ها پشت سر هم برنده می‌شدند. مبین یکی از دانش‌آموزان مدرسه است که با دقت به فرفره‌های گروه برنده نگاه می‌کرد. مبین می‌خواست علت برنده شدن آن‌ها را پیدا کند. پس شروع به کاوش و تحقیق علمی کرد.

کاوش به روش علمی

۱ **اولین مرحله** در روش کاوش علمی، **مشاهده‌ی دقیق** است.

مشاهده‌ی دقیق یعنی با حواس پنجگانه محیط اطراف خود را مشاهده کرده و اتفاقی که رخ می‌دهد را با دقت بررسی کنیم.

در هنگام مسابقه مبین و همکلاسی‌هایش مشاهده کردند که همه‌ی فرفره‌ها با هم به زمین نمی‌رسند.

۲ **دومین مرحله** **پرسش** در مورد علت آن اتفاقی است که رخ داده و دلیلش را نمی‌دانیم. پس با پرسش‌های دقیق و واضح از افراد مطلع، اطلاعات جمع‌آوری می‌کنیم.

نکته **پژوهشگر هم‌چنین برای یافتن پاسخ پرسش‌ها، به منابع مختلف اطلاعاتی، مثل کتاب‌ها و مقاله‌های علمی مراجعه و اطلاعات را جمع‌آوری می‌کند.**

مبین در مورد شکل و اندازه‌ی فرفره‌های گروه برنده شروع به پرسش کرد و تا می‌توانست، در مورد فرفره‌ها و نحوه‌ی فرود آمدنشان اطلاعات جمع‌آوری کرد.

۳ **سومین مرحله** **فرضیه‌سازی** است. فرضیه یعنی، پاسخ احتمالی به پرسشی که در مورد مشاهده‌ی شخص صورت می‌گیرد. فرضیه باید قابل آزمایش باشد تا درستی و یا نادرستی آن مشخص گردد. فرضیه‌ها باید منطقی و علمی باشند.

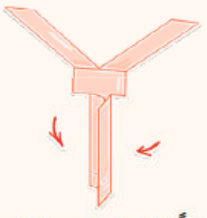
فرضیه‌ی مبین این بود که: «هرچه پهنای بال فرفره بیش‌تر باشد، فرفره دیرتر به زمین می‌رسد.»

۴ **چهارمین مرحله** **طراحی آزمایش** و انجام آزمایش مقایسه‌ای (کنترل شده)، برای اثبات درستی فرضیه است. در انجام آزمایش پژوهشگر باید بسیار دقیق باشد و از لوازم دقیق و درجه‌بندی شده برای آزمایش استفاده کند.

در آزمایش مقایسه‌ای (کنترل شده) باید تمام موارد آزمایش یکسان باشند و فقط یک مورد فرضیه فرق کند، که به آن متغیر می‌گویند. پس فراموش نکنید که جرم دو فرفره باید یکسان باشد.

نکته **اگر آزمایش، فرضیه‌ی پژوهشگر را تأیید کند، باز هم پژوهشگر آن را تکرار می‌کند تا مطمئن شود که نتایج به‌دست آمده، اتفاقی نبوده‌اند.**

نکته **اگر فرضیه با آزمایش‌های مختلف تأیید نشود، پژوهشگر، فرضیه‌ی خود را بازبینی و اصلاح می‌کند (فرضیه‌ی جدید مطرح می‌کند) و دوباره آن را می‌آزماید.**

در فرفره‌های مبین، زمان فرود فرفره به پهنای بال‌ها وابسته است. یعنی در طی اجرای آزمایش، جنس فرفره‌ها، ارتفاع آن‌ها از جایی که رها می‌شوند، طول دم و طول بال فرفره ثابت مانده و فقط پهنای بال تغییر می‌کند.

۵ **مرحله‌ی پنجم** یادداشت برداری از مراحل و **ثبت نتایج آزمایش** است.

نتایج را در یادداشت‌برداری باید به‌صورت نمودار و جدول ثبت کنیم تا نتیجه‌گیری سریع‌تر و دقیق‌تر باشد. مثلاً طول ابعاد مختلف فرفره‌ای را با خط‌کش دقیق اندازه‌گیری کنیم.

مبین و همکلاسی‌هایش زمان فرود فرفره را با ثانیه‌شمار اندازه‌گیری کردند و سپس نتایجِ چندین مرحله تکرار آزمایش را در جدولی مانند جدول زیر ثبت کردند.

«زمان فرود فرفره برحسب ثانیه»

شماره‌ی آزمایش	فرفره‌ی (۱) با بال باریک	فرفره‌ی (۲) با بال پهن
۱	۷	۱۰
۲	۶	۱۱
۳	۵	۱۰

مبین و همکلاسی‌هایش فهمیدند، هر تغییری در فرفره صورت بگیرد، در زمان فرود آمدن فرفره تأثیر می‌گذارد. پس اگر طول دم و یا بال فرفره‌ها با هم متفاوت باشد، زمان فرود آمدنشان متفاوت می‌شود.

۶ آخرین مرحله، **نتیجه‌گیری** است. در این مرحله از اطلاعاتی که از آزمایش‌های متعدد جمع‌آوری کرده‌ایم به نتیجه می‌رسیم که فرضیه‌ی ما درست بوده است یا نادرست. به فرضیه‌ای که درستی آن اثبات شده است، **نظریه** می‌گویند.

مبین از آزمایش‌های خود نتیجه گرفت هر چه طول بال فرفره پهن‌تر و بزرگ‌تر باشد، زمان بیش‌تری در هوا می‌چرخد و دیرتر به زمین می‌رسد.

علت این پدیده همان مقاومت هواست که جلوی سقوط فرفره را می‌گیرد. مثل چتر نجات که هرچه بزرگ‌تر باشد، فرد چترباز آهسته‌تر به زمین می‌رسد.

در طبیعت هم هرچه بال پرنده بزرگ‌تر باشد مثل عقاب، پرنده کم‌تر بال می‌زند و زمان بیش‌تری در آسمان پرواز می‌کند ولی گنجشک که بال کوچکی دارد باید مدام بال بزند تا بتواند در آسمان پرواز کند. یا دانه‌های بالدار افرا و کاج در هوا می‌چرخند تا به زمین برسند. پس اگر همزمان با دانه‌های دیگر رهایشان کنید از دانه‌های گندم و دیگر گیاهان دیرتر به زمین می‌افتند.

بنابراین مراحل کاوش به روش علمی به‌ترتیب عبارت‌اند از:

۱- مشاهده‌ی دقیق ← ۲- طرح سؤال و پرسش ← ۳- فرضیه‌سازی ← ۴- آزمایش
← ۵- ثبت نتایج آزمایش ← ۶- نتیجه‌گیری (نظریه)

سؤالات درس ۱

کامل کنید (.....)

۱ اندازه‌ی دم فرفره در مدت زمان پروازش نقش مهمی .....

۲ فرفره‌ی دارای بال پهن نسبت به بال باریک ..... به زمین می‌رسد.

۳ کاوش به روش علمی با ..... شروع می‌شود.

۴ مبین و همکلاسی‌هایش در مرحله‌ی ..... متوجه شدند که همه‌ی فرفره‌ها با هم به زمین نمی‌رسند.

۵ هر چه بال پرنده ..... باشد پرنده برای پروازش کم‌تر بال می‌زند.

۶ چتر نجات هر چه بزرگ‌تر باشد چترباز ..... به زمین می‌رسد.

۷ آخرین مرحله در کاوش علمی ..... است.

۸ دانه‌ی کاج نسبت به دانه‌ی سرو ..... به زمین می‌رسد.

صحیح یا غلط ص غ

۹ وقتی شرایط آزمایش مناسب باشد نیازی به تکرار آزمایش نیست. ص غ

۱۰ عقاب سریع‌تر از گنجشک بال می‌زند تا بتواند پرواز کند. ص غ

۱۱ فرضیه را براساس پرسش مطرح شده ارائه می‌دهند. ص غ

۱۲ نظریه حتماً درست است. ص غ

۱۳ فرضیه حتماً درست است. ص غ

۱۴ در اولین مرحله‌ی کاوش به روش علمی، پژوهشگر با حواس پنجگانه محیط اطراف خود را مشاهده می‌کند. ص غ

۱۵ مبین و همکلاسی‌هایش در اولین مرحله‌ی کاوش به روش علمی، شروع به پرسش در مورد شکل و اندازه‌ی فرفره‌های گروه برنده کردند. ص غ

۱۶ اگر فرضیه با آزمایش‌های مختلف تأیید نشود، پژوهشگر فرضیه‌ی خود را بازبینی و اصلاح می‌کند. ص غ

تعریف کنید

۱۷ فرضیه

۱۸ نظریه

پاسخ دهید

۱۹ آزمایش مقایسه‌ای چه ویژگی‌هایی دارد؟

۲۰ اگر در فرفره‌ها طول بال را کوچک کنیم چه اتفاقی می‌افتد؟

۲۱ اگر نتیجه‌ی یک‌بار آزمایش کردن درست و مثبت شود آیا فرضیه به نظریه تبدیل می‌شود؟

۲۲ در آزمایشی اثر نوع آب (دریا، رودخانه و محلول قندی) در رشد گیاه را اثبات کنید.

۲۳ هر یک از عبارت‌های زیر بیانگر کدام‌یک از مراحل کاوشگری است؟

آ حرکت استخوان در اثر کوتاه شدن ماهیچه‌ی متصل به آن است.

ب رنگین‌کمان چگونه تشکیل می‌شود؟

پ به نظر زهرا پختن تخم‌مرغ نوعی تغییر شیمیایی است.

ت با دیدن رد پای جانوران در روی زمین‌های نرم، می‌توان اطلاعاتی را به‌دست آورد.

۲۴ می‌خواهیم بدانیم که «یخ در ظرف پلاستیکی دیرتر آب می‌شود یا در ظرف فلزی»؟

آ یک فرضیه بسازید.

ب کدام مورد را اندازه می‌گیریم؟

پ کدام مورد را تغییر می‌دهیم؟

۲۵ می‌خواهیم ببینیم که «شکر در قهوه‌ی داغ سریع‌تر حل می‌شود یا در قهوه‌ی ولرم»؟

آ یک فرضیه بسازید.

ب کدام مورد را مورد آزمایش قرار دهیم؟

پ کدام مورد را تغییر دهیم؟

انتخاب کنید

۲۶ کلمات «احتمالاً، به نظر من» در مرحله‌ی ..... کاوش علمی استفاده می‌شود.

۱) فرضیه‌سازی ۲) مشاهده ۳) نظریه‌سازی ۴) نتیجه‌گیری

۲۷ در یک کاوش علمی، طرح پرسش بعد از کدام مرحله صورت می‌گیرد؟

۱) مشاهده ۲) فرضیه‌سازی ۳) نظریه‌سازی ۴) آزمایش

۲۸ کدام جمله درست است؟

۱) همیشه نتایج آزمایش درست و مثبت می‌شود.
۲) کاوشگر باید مشاهده‌ی دقیقی داشته باشد.
۳) با یک بار آزمایش می‌توان به نتیجه‌گیری رسید.
۴) فقط کافی است که فرضیه‌ها منطقی باشند.

۲۹ «پیش‌بینی علمی» بعد از کدام مرحله صورت می‌گیرد؟

۱) مشاهده‌ی دقیق ۲) نظریه‌سازی ۳) طرح سؤال و پرسش ۴) آزمایش

۳۰ مریم می‌گوید: «به نظر من هر چه رطوبت در یک محیط بیش‌تر باشد، گیاه بهتر رشد می‌کند.» این جمله بیانگر کدام‌یک از مراحل روش علمی می‌باشد؟

۱) طرح پرسش ۲) فرضیه‌سازی ۳) نظریه‌سازی ۴) مشاهده‌ی دقیق

۳۱ این عبارت که: «آیا افزایش دمای محلول در میزان حل شدن گازها در آب مؤثر است؟» بیانگر کدام‌یک از مراحل روش علمی است؟

۱) طرح پرسش ۲) فرضیه‌سازی ۳) نظریه‌سازی ۴) مشاهده‌ی دقیق

۳۲ اگر پژوهشگر بخواهد ارتباط بین میزان گاز کربنیک و رشد گیاه را بررسی کند، کدام‌یک از موارد زیر را باید تغییر دهد؟

۱) دمای محیط ۲) نوع خاک ۳) غلظت گاز کربنیک ۴) میزان خاک

۳۳ برای اطمینان از درستی نتیجهٔ آزمایش باید .....

۱) آزمایش را تکرار کنیم.
۲) فرضیه را عوض کنیم.
۳) نوع آزمایش را عوض کنیم.
۴) لوازم آزمایش را عوض کنیم.

۳۴ کدام پرنده کم‌تر بال زده ولی مسافت بیش‌تری را پرواز می‌کند؟

۱) کلاغ ۲) قناری ۳) لک‌لک ۴) کبوتر

۳۵ سومین مرحله از مراحل تحقیق علمی کدام گزینه است؟

۱) طرح سؤال و پرسش ۲) نتیجه‌گیری ۳) آزمایش کردن ۴) فرضیه‌سازی

پاسخ پرسش‌های علوم ۵

پاسخ سؤالات درس ۱

۱) دارد

۲) دیرتر

۳) مشاهده‌ی دقیق

۴) مشاهده

۵) بزرگ‌تر

۶) آهسته‌تر

۷) نتیجه‌گیری و نظریه‌سازی

۸) دیرتر

۹) نادرست، همواره نیاز به تکرار آزمایش است تا متوجه شویم که جواب آزمایش تصادفی نبوده است.

۱۰) نادرست، چون بال عقاب بزرگ‌تر است مقاومت هوا زیر بال بیش‌تر شده پس کم‌تر بال می‌زند.

۱۱) درست

۱۲) درست

۱۳) نادرست، فرضیه ممکن است درست یا نادرست باشد.

۱۴) درست

۱۵) نادرست، مبین و همکلاسی‌هایش در اولین مرحله مشاهده کردند که همه‌ی فرفره‌ها با هم به زمین نمی‌رسند.

۱۶) درست

۱۷) پاسخ احتمالی به پرسش مطرح‌شده را فرضیه می‌گویند.

۱۸) فرضیه‌ای که درستی آن با آزمایش‌های مختلف ثابت شده است را نظریه می‌گویند.

۱۹) در آزمایش مقایسه‌ای تمام موارد آزمایش ثابت‌اند و فقط مورد فرضیه متغیر است.

۲۰) فرفره سریع‌تر به زمین می‌رسد. چون با این کار مقاومت هوای زیر بال فرفره کم‌تر می‌شود.

۲۱) خیر، باید چندین بار آزمایش تکرار شود و نتایج همگی نزدیک به هم و مثبت باشد تا فرضیه به نظریه تبدیل شود.

۲۲) سه گلدان با یک نوع گیاه و یک نوع خاک که در یک دما و نور مساوی قرار دارند انتخاب می‌کنیم. هر روز به مقدار مساوی از آب‌های (محلول قندی- دریا- رودخانه) به‌ترتیب در گلدان‌های ۱، ۲ و ۳ ریخته و تغییراتشان را ظرف یک هفته در جدولی یادداشت می‌کنیم. بعد از آن نتیجه می‌گیریم که آب شور دریا و محلول قندی گیاه را از بین برده و آب رودخانه باعث رشد گیاه می‌شود.

۲۳) آ) نتیجه‌گیری (نظریه) ب) طرح سؤال و پرسش
پ) فرضیه‌سازی ت) مشاهده

۲۴) آ) احتمالاً یخ در ظرف فلزی زودتر آب می‌شود.
ب) مدت زمان ذوب شدن یخ
پ) جنس ظرف

۲۵) آ) به نظر من شکر در قهوه‌ی داغ سریع‌تر حل می‌شود.
ب) مدت زمان حل شدن شکر در دو ظرف
پ) دمای قهوه

۲۶) گزینه‌ی (۱)

۲۷) گزینه‌ی (۱)

۲۸) گزینه‌ی (۲)

۲۹) گزینه‌ی (۳)- پیش‌بینی علمی همان فرضیه‌سازی است.

۳۰) گزینه‌ی (۲)

۳۱) گزینه‌ی (۱)

۳۲) گزینه‌ی (۳)

۳۳) گزینه‌ی (۱)- چون احتمال خطا در آزمایش وجود دارد به همین‌خاطر باید چندین بار آزمایش را تکرار کرد تا از نتایج آزمایشات در مورد فرضیه مطمئن شد.

۳۴) گزینه‌ی (۳)- هر چه پهنای بال بیش‌تر باشد، مقاومت هوا بیش‌تر شده و پرنده با کم‌ترین بال زدن مسافت بیش‌تری را پرواز می‌کند.

۳۵) گزینه‌ی (۴)

فارسی پنجم

مؤلف:
نعمت‌اله بوالحسنی

www.gajmarket.com

درس
ستایش ـ تماشاخانه

تاریخ ادبیات

شعر «ای همه هستی ز تو پیدا شده» از کتاب «مخزن‌الاسرار» **نظامی** انتخاب شده است.
کتاب «آفریده‌های ساکت خدا» اثر «نانسی سویتلند» و ترجمه‌ی «حسین سیّدی» است.
متن درس «تماشاخانه» از کتاب «آفریده‌های ساکت خدا» است.
شعر «رقصِ باد، خنده‌ی گل» سروده‌ی **پروین دولت‌آبادی** است.

واژگان

ستایش
هستی: وجود، دارایی
بیم: ترس
ببخشا: گناه من را نادیده بگیر، عفو کن
ببخش: بده، عطا کن
ننوازی: مهربانی و نوازش نکنی، محبّت نکنی
مونس: همدم، یار

تماشاخانه
سرشار: پر، لب‌ریز، مملو
پدیده: آن‌چه مشاهده یا به‌وسیله‌ی حواس درک می‌شود.
لطیف: نیکو، نرم و نازک، جالب

درنگ: صبر، مکث، توقّف
عالَم: جهان، گیتی، دنیا
فلک: آسمان، سپهر، گردون
تأمّل کردن: اندیشیدن
کردار: کار، عمل
نگاشته: نقش و نگار شده، نوشته‌شده
می‌نگارد: می‌نویسد، نقّاشی می‌کند
سنگلاخ: سنگستان، زمین پر از سنگ
هیس: ساکت، حرف نزن، ساکت باش
تالاب: آبگیر، برکه، جایی که آب در آن جمع شود و بماند.
می‌تنند: می‌بافند

رقص باد، خنده‌ی گل
تک: تنها، یک، یگانه
نارون: درختی پرشاخ و برگ که میوه ندارد.
بیدبُن: درخت بید، ریشه‌ی بید
بُن: بوته، ریشه، درخت
کوته: کوتاه
تاک: درخت انگور
آرَد: می‌آوَرد
کُهن: قدیم، گذشته
شاخسار: شاخه‌ی درخت
نغمه‌خوان: آوازخوان، سرودخوان
آشیان: آشیانه، لانه‌ی حیوانات، خانه

معنی و مفهوم درس

ستایش (ای همه هستی ز تو پیدا شده)

ای همه هستی ز تو پیدا شده — خاکِ ضعیف از تو توانا شده

ای خدایی که تمام هستی و جهان به خاطر وجود تو آفریده و آشکار شده است و انسان به خاطر وجود تو توانا و قدرتمند گشته است.

از پیِ توست این همه امّید و بیم — هم تو ببخشای و ببخش، ای کریم

این همه امید و آرزو و این همه ترس و بیم به خاطر توست. ای خدای بخشنده، هم گناهان ما را ببخشا هم چیزهای خوب را به ما عطا کن. (ببخش.)

چاره‌ی ما ساز که بی‌یاوریم — گر تو برانی، به که روی آوریم؟

خدایا چاره ساز و مشکل گشای کار ما باش که ما به جز تو یاوری نداریم. اگر تو به ما توجّه نکنی پس ما با چه کسی رازهایمان و دردهایمان را بگوییم؟ (به چه کسی پناه بیاوریم؟)

جز درِ تو، قبله نخواهیم ساخت — گر ننوازی تو، که خواهد نواخت؟

به جز تو کسی را ستایش نمی‌کنیم و حاجتمان را فقط از تو می‌خواهیم؛ اگر تو ما را مورد لطف قرار ندهی هیچ‌کس نمی‌تواند به ما مهربانی و لطف کند.

یار شو، ای مونسِ غمخوارگان — چاره کن ای چاره‌ی بیچارگان

ای همدم و یار همه‌ی غم‌خوارها و مشکل‌دارها، یار و همدم ما باش و ای چاره‌ساز دردهای بیچارگان، مشکلات ما را رفع کن.

نظامی، مخزن‌الاسرار

تماشاخانه

مثلاً کوه‌های سر به فلک کشیده را با درّه‌های عمیق، گل را با خار، زنبور عسل را با خرمگس، بهار را با زمستان مقایسه کنیم.

مثلاً کوه‌های بسیار بلند را با درّه‌های عمیق، گل را با خار، زنبور عسل را با خرمگس و بهار را با زمستان مقایسه کنیم.

عالَم تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.

دنیا محلّ تماشا کردن شگفتی‌ها و عجایب آفرینش است. (دنیا محل دیدن آفریده‌های خداوند است.)

این جهان، دفتری است که خدای مهربان، به پاکی و زیبایی در آن نگاشته و می‌نگارد.

این دنیا، مانند دفتری است که خدای مهربان به پاکی و زیبایی تمام در آن نقّاشی کرده است و نقّاشی می‌کند.

علف‌های نازک و لطیف، از میان سنگلاخ سر درمی‌آورند.

گیاهان و علف‌های نازک و لطیف، از بین زمین پر از سنگ رشد می‌کنند و بیرون می‌آیند.

آفریده‌های ساکت خدا همیشه آنجا هستند.

تمام آفریده‌های بی‌صدای خدا (تاریکی، روشنایی، خورشید، ماه و ...) همیشه آرام و ساکت آنجا قرار دارند.

بخوان و حفظ کن (رقص باد، خنده‌ی گل)

باد سرد، آرام بر صحرا گذشت — سبزه‌زاران، رفته رفته، زرد گشت

باد سردی آرام آرام در صحرا وزید و کم کم سبزه‌ها و چمن‌زارها زرد شد.

تک درخت نارون، شد رنگ‌رنگ — زرد شد آن چتر شاداب و قشنگ

برگ‌های تک درخت نارون، رنگارنگ شد و آن برگ‌های چترمانند شاداب و زیبایش، زرد شد.

برگ برگ گل به رقصِ باد ریخت — رشته‌های بیدبُن از هم گسیخت

با وزش باد، برگ‌های گل یکی یکی بر زمین ریخت و رشته‌های درخت بید از هم جدا شد.

چشمه کم کم خشک شد، بی‌آب شد — باغ و بُستان، ناگهان در خواب شد

کم کم چشمه خشک و بی‌آب شد و ناگهان تمام باغ‌ها و بستان‌ها به خواب زمستانی رفتند.

کرد دهقان، دانه‌ها در زیر خاک — کرد کوته، شاخه‌ی پیچانِ تاک

کشاورز دانه‌ها را در زیر خاک کاشت و شاخه‌های بلند پیچ در پیچ درخت انگور را کوتاه کرد.

فصل پاییز و زمستان می‌رود — بار دیگر، چون بهاران می‌شود؛

فصل پاییز و زمستان سپری می‌شود و یک بار دیگر، وقتی که فصل بهار می‌آید...

از زمین خشک، می‌روید گیاه — چشمه جوشد، آب می‌اُفتد به راه

از زمین خشک گیاه می‌روید و چشمه‌ها می‌جوشند و آب آن‌ها روان می‌شود.

برگِ نو آرَد، درخت نارون — سبز گردد، شاخساران کهن

درخت نارون دوباره برگ تازه می‌رویاند و شاخه‌های بزرگ قدیمی سبز می‌شوند.

گل بخندد، بر سرِ گل‌بوته‌ها — پُر کند بوی خوش گل، باغ را

بر سر بوته‌های گل، غنچه شکوفا می‌شود و بوی خوش گل، باغ را پر می‌کند.

باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان — باز می‌سازد در اینجا آشیان

دوباره پرستو آوازخوان و شاد می‌آید و در این باغ لانه می‌سازد.

پروین دولت‌آبادی

یادآوری

واژه‌آموزی

با توجّه به معنی برخی از واژه‌ها می‌فهمیم که این واژه‌ها، مفهوم مخالف هم یا ضدّ هم را بیان می‌کنند. به این واژه‌ها «مخالف یا متضاد» می‌گویند. **مثال:**

زشت ≠ زیبا	گل ≠ خار	خوب ≠ بد	استقلال ≠ وابستگی
بالا ≠ پایین	کوتاه ≠ بلند	روشن ≠ تاریک	سحرگاهان ≠ شامگاهان
سرما ≠ گرما	برد ≠ باخت	پیروزی ≠ شکست	خیانت ≠ امانت
خواب ≠ بیدار	پنهان ≠ آشکار	باز ≠ بسته	خائن ≠ امین

واژگان مهم املایی درس

سرفراز – هستی – مونس غمخوارگان – مخزن‌الاسرار – سرشار – لطیف – سربه فلک کشیده – تأمّل – هیس – ماهی تالاب – علف‌ها – از هم گسیخت – نغمه‌خوان – آشیان

سؤالات درس ۱

آ معنی واژه‌ها را بنویسید.

۱) ببخشا:
۲) مونس:
۳) سرشار:
۴) تأمّل:
۵) فلک:
۶) تالاب:
۷) نغمه‌خوان:
۸) تاک:
۹) شاخسار:
۱۰) سنگلاخ:
۱۱) می‌تنند:

ب معنی و مفهوم هر قسمت را ساده و روان بنویسید.

۱۲) ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاکِ ضعیف از تو توانا شده

۱۳) جز درِ تو، قبله نخواهیم ساخت / گر ننوازی تو، که خواهد نواخت؟

۱۴) از پی توست این همه امّید و بیم / هم تو ببخشای و ببخش ای کریم

۱۵) عالَم، تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است.

۱۶) گل بخندد بر سر گل‌بوته‌ها / پرکُند بوی خوش گل، باغ را

پ جاهای خالی را با واژگان مناسب پر کنید.

۱۷) «مخزن الاسرار» از آثار ..... است.

۱۸) ..... اثر نانسی سویتلند و ترجمه‌ی ..... است.

۱۹) شعر «ای همه هستی ز تو پیدا شده» از کتاب ..... انتخاب شده است.

۲۰) واژه‌های «سرما و گرما»، «برد و باخت» و «گل و خار» با هم رابطه‌ی ..... دارند.

ت درست یا نادرست را مشخص کنید.

	درست	نادرست
۲۱ دیدن شگفتی‌های عالم و تأمّل درباره‌ی آن‌ها راه مناسبی برای شناخت است.	☐	☐
۲۲ سبزه‌ها و علف‌ها به اندازه‌ای نرم و شکننده هستند که نمی‌توانند از میان سنگلاخ‌ها سردر بیاورند.	☐	☐
۲۳ تاریکی شب، روشنایی روز و شبنم صبحگاهی، همه از آفریده‌های ساکت خدا هستند.	☐	☐
۲۴ متن درس «تماشاخانه» از کتاب «آفریده‌های ساکت خدا» است.	☐	☐
۲۵ شعر «رقصِ باد، خنده‌ی گل» سروده‌ی پروین اعتصامی است.	☐	☐
۲۶ به واژه‌هایی که ضدّ هم هستند و معنی مخالف هم دارند، مترادف می‌گویند.	☐	☐

ث با انتخاب واژه‌ای مناسب از میان کمانک جاهای خالی را پر کنید.

۲۷ یار شو، ای مونس ..... (غم‌خواره‌گان- غمخوارگان)

۲۸ ای همه ..... (هستی- دنیا- نیستی) ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده

۲۹ مطالعه در طبیعت و ..... (تحمّل- تأمّل- تعمّل) درباره‌ی آن‌ها راه مناسبی برای شناخت است.

۳۰ ..... (هیس- حیث- حیس)، گوش بده! به آفریده‌های ساکت خدا گوش بده.

ج پاسخ کوتاه بدهید.

۳۱ در بیت «گل بخندد، بر سر گل‌بوته‌ها / پر کند بوی خوش گل، باغ را» منظور از «خنده‌ی گل» چیست؟

۳۲ در بیت «ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده» منظور از «خاک ضعیف» چیست؟

۳۳ بیت «از پی توست این همه امّید و بیم / هم تو ببخشای و ببخش، ای کریم» چند جمله دارد؟

۳۴ منظور از «آفریده‌های ساکت خدا» چیست؟

۳۵ متضاد کلمه‌های زیر را بنویسید.

آ تاریک ≠ ب استقلال ≠ پ روشنایی ≠

ت شکست ≠ ث شامگاه ≠ ج زیبایی ≠

چ کوتاه ≠ ح گرما ≠ خ بالا ≠

۳۶ برای هر واژه، دو هم‌خانواده بنویسید.

آ افکار: ب ظلم: پ حزن:

چ بعد از خوانش و حفظ شعر، جاهای خالی را پر کنید.

۳۷ باز می آید ..... نغمه‌خوان / باز می‌سازد در اینجا .....

۳۸ ..... گل به رقص باد ریخت / رشته‌های بیدبُن از هم .....

۳۹ کرد دهقان ..... در زیر خاک / کرد ..... ، شاخه‌ی .....

۴۰ برگ نو آرَد، ..... / .....

۴۱ گل بخندد، بر ..... / .....

خ املای موریانه‌ای

۴۲) دانش‌آموزان عزیز متأسّفانه موریانه‌ها به قسمتی از واژه‌های کتاب شما حمله کرده‌اند و حرف یا حروفی از کلمات را خورده‌اند، شما آن حرف‌ها را دوباره بنویسید.

«وقتی به قدرت خدا فکر می‌کنم و درختان ...نومند را می‌بینم و به این ...الم هـ...تی می‌اندیشم و بـه مـ...ایسه‌ی پدیـده‌هـا می‌پردازم انگشت به دهان می‌مانم که چگونه از دل سنگ‌ها چشمه‌ای روان می‌شود. فقط با تـ... مّـل و اندیشـه در طبیعـت و نـه از روی ...ـادت می‌توان به آفریدگار توانا پی برد؛ پس تا می‌توانید در همه چیز دقّت کنید و صدای حشره‌ها صدای ماهی‌های ...الاب‌ها و همـه و همه را دقیق بشنوید و ببینید.»

خ درک متن

۴۳) جاهای خالی را با یکی از نشانه‌های ربطِ «امّا، ولی، چون، زیرا، سپس، بعد» پر کنید. (می‌توانید از واژه‌های تکراری هم استفاده کنید.)

آ) مسعود کاغذ و قلم را از احمد آقا گرفت ..... نمی‌دانست از کجا شروع کند و چه بنویسد.

ب) کوه‌ها منبع خیر و برکت هستند ..... هزاران چشمه از دل آن‌ها می‌جوشند.

پ) ..... به خداوند اعتماد دارم، تمام سختی‌های زندگی را تحمّل می‌کنم.

ت) استفاده از وسایل نقلیه‌ی موتوری، رفت و آمد را آسان کرده است ..... مشکلاتی را هم ایجاد می‌کند.

ث) متن درس تماشاخانه را با دقّت بخوانید، ..... به سؤالات آن پاسخ دهید.

ج) می‌توانی با استفاده از کتاب‌ها و نقل قول‌ها درباره‌ی آداب و رسوم محلّ زندگی خود بنویسی، ..... برای آن یک عنوان مناسب انتخاب کنی.

چ) ..... گل‌ها را خیلی دوست داشت، تصمیم گرفت از این راه جانشینی برای خود انتخاب کند.

د تصویرنویسی

۴۴) «صدای زنبور» را در ذهنتان مجسّم کنید و یک بند درباره‌اش بنویسید.

۴۵) درباره‌ی تصویر صفحه‌ی پانزده کتاب فارسی خوانداری یک بند بنویسید.

ذ سؤالات چهارگزینه‌ای

۴۶) املای کدام گزینه نادرست است؟

۱) عمیق و ژرف ۲) درّه و شکاف ۳) لطیف و نیکو ۴) تعمّل و فکر

۴۷) در مصراع اوّل بیت «بحر آفرید و برّ و درختان و آدمی / خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد» چند کلمه با هم متضاد هستند؟

۱) یک کلمه ۲) دو کلمه ۳) سه کلمه ۴) چهار کلمه

۴۸) متضادّ «استقلال» در کدام گزینه درست است؟

۱) بندگی و وابستگی ۲) پیروزی ۳) بُرد ۴) مستقل

۴۹) ..... راه مناسبی برای شناخت خدا و پدیده‌های آفریده شده است.

۱) تأمّل در طبیعت و پدیده‌ها ۲) بی‌توجّهی به آفریده‌های ساکت خدا

۳) ثروتمند شدن ۴) عبادت

۵۰) در متن زیر چند غلط املایی وجود دارد؟

«از دور که به کوها نگاه می‌کنیم، متوجّه می‌شویم که خاک ضعیف چگونه توانا شده و آن را همچون انسانی می‌پنداریم که پـایش را در زمـین فرو برده است. مطالعه در طبیعت و تأمّل درباره‌ی آن‌ها، راه مناسبی برای شناخت آن‌ها است.»

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

پاسخ پرسش‌های فارسی ۵

پاسخ سؤالات درس ۱

۱ تا ۱۱ به قسمت معنی واژگان درس مراجعه کنید.

۱۲ تا ۱۶ به قسمت معنی و مفهوم درس مراجعه کنید.

۱۷ نظامی

۱۸ آفریده‌های ساکت خدا- حسین سیّدی

۱۹ مخزن‌الاسرار

۲۰ متضاد (تضاد)

۲۱ درست

۲۲ نادرست

۲۳ درست

۲۴ درست

۲۵ نادرست (سروده‌ی پروین دولت‌آبادی است.)

۲۶ نادرست (متضاد)

۲۷ غمخوارگان

۲۸ هستی

۲۹ تأمّل

۳۰ هیس

۳۱ غنچه زدن و شکوفه زدن گل در گل‌بوته‌ها

۳۲ انسان است که از خاک آفریده شده است.

۳۳ ۴ جمله

این همه امّید و بیم از پی تو است / هم تو ببخشای

یک جمله — دو جمله

ببخش / ای کریم

سه جمله — چهار جمله

۳۴ منظور تاریکی شب، روشنایی روز، شبنم صبحگاهی، خورشید و... هستند که ظاهراً صدای خاصّی ندارند و ساکت و آرام‌اند، امّا از مهم‌ترین نشانه‌ها و آفریده‌های خدایند.

۳۵ آ) تاریک ≠ روشن ب) استقلال ≠ وابستگی
پ) روشنایی ≠ تاریکی ت) شکست ≠ پیروزی
ث) شامگاه ≠ سحرگاه ج) زیبایی ≠ زشتی
چ) کوتاه ≠ بلند ح) گرما ≠ سرما
خ) بالا ≠ پایین

۳۶ آ) افکار: فکر، متفکّر ب) ظلم: ظالم، ظلمت
پ) حزن: احزان، محزون

۳۷ پرستو / آشیان

۳۸ برگ برگ / گسیخت

۳۹ دانه‌ها / کوته / پیچان تاک

۴۰ درخت نارون / سبز گردد، شاخساران کهن

۴۱ سرِ گل‌بوته‌ها / پر کند بوی خوش گل، باغ را

۴۲ تنومند- عالم- هستی- مقایسه‌ی- تأمّل- عادت- تالاب‌ها

۴۳ آ) ولی ب) زیرا پ) چون ت) امّا
ث) سپس ج) بعد چ) چون

۴۴ بر عهده‌ی دانش‌آموز

۴۵ بر عهده‌ی دانش‌آموز

۴۶ گزینه‌ی (۴)- تعمّل (تأمّل)

۴۷ گزینه‌ی (۲)- بحر ≠ برّ

۴۸ گزینه‌ی (۱)

۴۹ گزینه‌ی (۱)

۵۰ گزینه‌ی (۲)- کوه‌ها، تعقّل

مطالعات اجتماعی پنجم

مؤلف:
اکرم فعل عراقی

www.gajmarket.com

درس من با دیگران ارتباط برقرار می‌کنم

- همه‌ی ما انسان‌ها از زمانی که متولّد می‌شویم، با دیگران زندگی می‌کنیم و با آن‌ها ارتباط داریم و اگر این ارتباط نباشد، احساس تنهایی می‌کنیم.
- مهم‌ترین راه ارتباط انسان‌ها با یکدیگر گفت‌وگو (کلام) است که به دو شکل **ارتباط کلامی** و **ارتباط غیرکلامی** می‌باشد.
- **ارتباط کلامی یا گفت‌وگو دو طرف دارد**
  - گوینده: یعنی کسی که صحبت می‌کند.
  - شنونده: یعنی کسی که گوش می‌دهد.
- **رعایت نکاتی توسط گوینده و شنونده که موجب گفت‌وگوی خوب می‌شود**
  - **خوب گوش کنیم**
    - توجه و دقت به حرف‌های گوینده
    - قطع نکردن کلام گوینده
    - نگاه کردن به فرد گوینده در هنگام صحبت کردن
    - تکان دادن سر یا سؤال کردن از گوینده در هنگام صحبت کردن
  - **خوب صحبت کنیم**
    - نگاه کردن به شنونده
    - صحبت کردن با صدای مناسب، یعنی نه خیلی بلند، نه خیلی آهسته، نه تُند و نه کُند
    - بیان منظور خود به‌صورت روشن و واضح
    - صحبت کردن در زمان مناسب
    - استفاده کردن از کلمات مؤدبانه در هنگام صحبت کردن
- **حریم شخصی:** حریم شخصی هر فرد محدوده‌ای است که هیچ کس نباید بدون اجازه و رضایت او وارد آن شود.
- **ارتباط غیر کلامی:** در هنگام گفت‌وگو بعضی از چیزها را بدون صحبت کردن به دیگران انتقال می‌دهیم. برای مثال، با تکان دادن سر نشان می‌دهیم که حرف طرف مقابل درست است؛ به این نوع ارتباط، «ارتباط غیر کلامی» می‌گویند.
- در یک ارتباط خوب، حالت‌های چهره و حرکات و رفتارهای ما نیز مانند صحبت کردن و گوش دادن اهمیّت دارند.

؟ سؤالات درس ۱

کامل کنید

۱) وقتی با دیگران ارتباط برقرار می‌کنیم، ..... ، ..... و نظرات خودمان را درباره‌ی یک موضوع با آن‌ها در میان می‌گذاریم.

۲) مهم‌ترین راه ارتباط انسان‌ها با یکدیگر ..... است.

۳) در یک ارتباط خوب، ..... ، ..... و رفتارهای ما نیز مانند صحبت کردن و گوش دادن اهمیت دارند.

۴) وقتی با دیگران صحبت می‌کنیم لازم است از کلمات ..... استفاده کنیم.

۵) در گفت‌وگو با بزرگ‌ترها برای مخاطب قرار دادن باید از واژه‌ی ..... استفاده کنیم.

۶) انسان‌ها هنگامی احساس تنهایی می‌کنند که ..... نداشته باشند.

۷) وقتی با حرکات و حالات چهره نشان می‌دهیم که از موضوعی تعجب کرده‌ایم در واقع یک ارتباط ..... برقرار کرده‌ایم.

صحیح یا غلط ص غ

۸) هنگامی که کسی با ما صحبت می‌کند ما باید حواسمان به اطراف و جاهای دیگر نیز باشد. ص غ

۹) رفع نیاز به آب، غذا و هوا برای زندگی انسان‌ها کافی است. ص غ

۱۰) در هنگام صحبت کردن با دیگران لازم است منظور خودمان را روشن و واضح بیان کنیم. ص غ

۱۱) ما حق کنجکاوی در حریم شخصی دیگران را نداریم. ص غ

۱۲) همه‌ی ما انسان‌ها از زمانی که متولد می‌شویم، با دیگران زندگی می‌کنیم و با آن‌ها ارتباط داریم. ص غ

پاسخ دهید

۱۳) ما در هنگام نوزادی و کودکی با چه کسانی ارتباط داریم؟

۱۴) چرا ارتباط با پدر، مادر، خواهر و برادر برای ما اهمیت دارد؟

۱۵) هر گفت‌وگو چند طرف دارد؟ نام ببرید و توضیح دهید.

۱۶) دو مورد از قسمت‌های مهم گفت‌وگو را نام ببرید.

۱۷) برای داشتن یک ارتباط خوب باید به چه مواردی توجه داشت؟

۱۸) وقتی کسی با ما صحبت می‌کند، لازم است به چه نکاتی توجّه داشته باشیم؟

۱۹) وقتی با دیگران صحبت می‌کنیم، لازم است به چه نکاتی توجه کنیم؟

۲۰) حریم شخصی یعنی چه؟ مثال بزنید.

۲۱) چرا افراد دوست ندارند دیگران درباره‌ی بعضی موضوعات خصوصی‌شان از آن‌ها سؤال کنند؟

۲۲) ارتباط غیرکلامی چه نوع ارتباطی است؟ توضیح دهید.

۲۳) ما می‌توانیم با رفتار و حالت‌های صورت خود چه چیزهایی را نشان دهیم؟

۲۴) هر یک از تصاویر زیر کدام حالت را نشان می‌دهد؟

....

انتخاب کنید

۲۵) وقتی وارد مدرسه می‌شویم، با کدام افراد ارتباط برقرار نمی‌کنیم؟

۱) مدیر ۲) پدربزرگ ۳) معلم ۴) دوستان

۲۶) در موقعیت زیر، کدام اصل گفت‌وگو رعایت نمی‌شود؟

«حمیدرضا هنگامی که دوستش در حال انجام دادن تکالیفش می‌باشد، نظر او را در مورد مسابقه‌ی فوتبال می‌پرسد.»

۱) حفظ حریم شخصی ۲) قطع نکردن حرف گوینده ۳) دقت و توجه به سخنان ۴) انتخاب زمان مناسب گفت‌وگو

۲۷) اگر ارتباط با دیگران نباشد، ما احساس ..... می‌کنیم.

۱) تنهایی ۲) غم ۳) خستگی ۴) نا امیدی

۲۸) کدام مورد از طرف‌های گفت‌وگو می‌باشد؟

۱) شنونده ۲) بیننده ۳) خواننده ۴) نویسنده

۲۹) در کدام مورد هیچ‌کس نمی‌تواند بدون اجازه و رضایت فرد وارد آن شود؟

۱) حریم شخصی ۲) موضوعات اجتماعی ۳) حریم گفت‌وگو ۴) مسائل عمومی

۳۰) در موقعیت زیر، کدام اصل گفت‌وگو رعایت شده است؟

«علی می‌خواست ماجرای امروز در مدرسه را برای پدرش تعریف کند، اما دید پدرش در حال صحبت کردن با مادرش می‌باشد.»

۱) انتخاب زمان مناسب گفت‌وگو ۲) دقت و توجه به سخنان گوینده

۳) قطع نکردن حرف گوینده ۴) حفظ حریم شخصی

۳۱) در بین اعضای خانواده کدام مورد، حریم شخصی می‌باشد؟

۱) سالن پذیرایی ۲) اتاق خواب ۳) حیاط ۴) آشپزخانه

پاسخ پرسش‌های مطالعات اجتماعی ۵

پاسخ سؤالات درس ۱

۱ خواسته‌ها ـ افکار

۲ گفت‌وگو (کلام)

۳ حالت‌های چهره ـ حرکات

۴ مؤدبانه

۵ شما

۶ ارتباط

۷ غیرکلامی

۸ غلط

۹ غلط

۱۰ صحیح

۱۱ صحیح

۱۲ صحیح

۱۳ پدر، مادر، خواهر و برادر

۱۴ چون می‌توانیم در تمام مراحل زندگی خود افکار، احساسات و خواسته‌های خود را با آن‌ها در میان بگذاریم و در کارهای خود از آن‌ها کمک بگیریم و تنها نباشیم.

۱۵ هر گفت‌وگو دو طرف دارد: ۱- گوینده: یعنی کسی که صحبت می‌کند. ۲- شنونده: یعنی کسی که گوش می‌دهد.

۱۶ ۱- خوب گوش کردن ۲- خوب صحبت کردن

۱۷ ۱- رعایت اصول گفت‌وگو (خوب گوش کردن، خوب صحبت کردن) ۲- رعایت حریم شخصی ۳- ارتباط غیرکلامی را رعایت کنیم.

۱۸ ۱- به حرف‌های او دقت و توجه کنیم. ۲- کلام گوینده را قطع نکنیم و صبر کنیم جمله‌اش را کامل کند و حرفش تمام شود. ۳- به گوینده نگاه کنیم. ۴- گاهی با تکان دادن سر یا سؤال کردن، گوینده را تشویق کنیم که به صحبت خود ادامه دهد.

۱۹ ۱- به شنونده نگاه کنیم. ۲- با صدای مناسب، یعنی نه خیلی بلند و نه خیلی آهسته، و نه تند و نه کند، صحبت کنیم. ۳- منظور خودمان را روشن و واضح بیان کنیم. ۴- زمانی مناسب را برای حرف زدن با دیگران انتخاب کنیم. ۵- از کلمات مؤدبانه استفاده کنیم.

۲۰ حریم شخصی هر فرد محدوده‌ای است که هیچ‌کس نباید بدون اجازه و رضایت او وارد آن شود. مثلاً خانه‌ی ما حریم شخصی ماست و هیچ‌کس نمی‌تواند بدون اجازه‌ی ما وارد آن شود.

۲۱ چون این موضوعات به دیگران مربوط نمی‌شود و در زندگی آن‌ها تأثیری ندارد.

۲۲ ما در حین گفت‌وگو بعضی از چیزها را بدون صحبت کردن به دیگران انتقال می‌دهیم، مثلاً با تکان دادن سر نشان می‌دهیم که حرف طرف مقابل درست است یا با حرکات صورت نشان می‌دهیم که از شنیدن موضوعی تعجب کرده‌ایم. به این نوع ارتباط، ارتباط غیر کلامی می‌گویند.

۲۳ خوش‌حالی، غمگینی، دلخوری یا شادی

۲۴ عصبانیت : 😠 شادی : 😆
تعجب : 😮 خجالت : 😊

۲۵ گزینه‌ی (۲)

۲۶ گزینه‌ی (۴)

۲۷ گزینه‌ی (۱)

۲۸ گزینه‌ی (۱)

۲۹ گزینه‌ی (۱)

۳۰ گزینه‌ی (۳)

۳۱ گزینه‌ی (۲)

پاسخ سؤالات درس ۲

۱ خوشایند ـ ناخوشایند

۲ غم یا ترس

۳ ترس به‌جا

۴ شادی

۵ نابه‌جا

۶ صحیح

۷ صحیح

۸ غلط

۹ غلط

۱۰ احساسات خوشایند در ما تأثیر خوبی می‌گذارند و ما آن‌ها را دوست داریم. اما احساسات ناخوشایند را دوست نداریم و می‌خواهیم از آن‌ها دور باشیم.

هدیه‌های آسمان

پنجم

مؤلف:
اکرم فعل عراقی

www.gajmarket.com

● کتاب آسمانی ما مسلمانان «قرآن» نام دارد. امام علی (ع) می‌فرمایند: «قرآن، دریایی است که هیچ‌گاه خشک نمی‌شود.»

از جمله موضوعات آمده در قرآن

عبادت | رفتار زیبا | اندیشه‌ی نیک | گفتار زیبا | پرهیزگاری | مهر و محبّت | دیدار خویشان | همسایه‌داری

● خداوند در قرآن می‌فرماید:

«وَ مَا النَّصرُ اِلاّ مِن عِندِ اللهِ العَزیزِ الحَکیمِ»: پیروزی تنها از جانب خداوند توانای حکیم است! «سوره‌ی آل‌عمران، آیه‌ی ۱۲۶»

«اِن تَنصُرُوا اللهَ یَنصُرکُم وَ یُثَبِّت اَقدَامَکُم»: اگر دین خدا را یاری کنید، شما را یاری می‌کند. «سوره‌ی محمّد، آیه‌ی ۷»

«اِنَّ مَعِیَ رَبّی سَیَهدِینِ»: خدا با من است، او به زودی مرا هدایت خواهد کرد. «سوره‌ی شعرا، آیه‌ی ۶۲»

سؤالات درس ۱

کامل کنید

۱ کتاب روشنی‌بخش مسلمانان ..... نام دارد.

۲ کتاب قرآن هدیه‌ای از طرف ..... است.

۳ به فرموده‌ی حضرت علی (ع) ..... ، دریایی است که هیچ‌گاه خشک نمی‌شود.

۴ اوّلین سوره در کتاب قرآن، سوره‌ی ..... نام دارد.

۵ با توجه به آیه‌ی «اِن تَنصُرُوا اللهَ یَنصُرکُم وَ یُثَبِّت اَقدَامَکُم» معنی آیه را کامل کنید.

«اگر دین خدا را ..... شما را ..... .»

۶ با توجه به آیه‌ی «وَ مَا النَّصرُ اِلّا مِن عِندِ اللهِ العَزیزِ الحَکیمِ» جمله‌ی زیر را کامل کنید.

« ..... تنها از جانب خداوند ..... است.»

صحیح یا غلط (ص / غ)

۷ در قرآن از موضوعات مختلف مانند عبادت، پرهیزگاری و مهر و محبت سخن گفته شده است. (ص / غ)

۸ آیه‌ی «وَ قولوا لِلنّاسِ حُسنًا» به موضوع همسایه‌داری اشاره می‌کند. (ص / غ)

۹ از نظر قرآن، پیروزی تنها از جانب خداوند است. (ص / غ)

پاسخ دهید

۱۰ خداوند در قرآن چه موضوعاتی را برای مسلمانان بیان کرده است؟

۱۱ آیه‌ی «وَ اَقِمِ الصَّلاةَ لِذِکری» نشان‌گر کدام موضوع (شاخه گل) در قرآن است؟

۱۲ خداوند در آیه‌ی ۱۰ سوره‌ی حجرات می‌فرمایند: «به حقیقت مؤمنان همه برادر یکدیگرند، پس همیشه بین برادران ایمانی خود چون نزاعی شود، صلح دهید و خداترس و پرهیزگار باشید.» این آیه کدام موضوعات قرآنی را معرفی می‌کند؟

۱۳ امام علی (ع) درباره‌ی قرآن چه فرموده‌اند؟

۱۴ آیه‌ی «اِنَّ مَعِیَ رَبّی سَیَهدِینِ» مربوط به داستان کدام پیامبر است و چرا باور به این آیه، انسان را امیدوار و شجاع می‌کند؟

۱۵ نام چند میوه که در قرآن آمده است را بنویسید.

۱۶ سه سوره‌ی قرآن را بنویسید که به نام پدیده‌هایی در طبیعت است؟

انتخاب کنید

۱۷ آیه‌ی «فاستبقوا الخیرات» اشاره به کدام موضوع دارد؟
۱) مهر و محبت ۲) گفتار زیبا ۳) رفتار زیبا ۴) عبادت

۱۸ اسم کدام سوره‌ی قرآن به نام جانور نیست؟
۱) نمل ۲) فیل ۳) قمر ۴) بقره

۱۹ اسم کدام سوره در قرآن به نام یکی از قسمت‌های نماز است؟
۱) تکبیر ۲) سجده ۳) ناس ۴) لیل

۲۰ بلندترین سوره‌ی قرآن کدام است؟
۱) آل‌عمران ۲) یس ۳) بقره ۴) انبیاء

۲۱ اسم کدام سوره‌ی قرآن به نام پدیده‌ای در طبیعت می‌باشد؟
۱) نجم ۲) ناس ۳) کوثر ۴) بقره

۲۲ اسم کدام سوره‌ی قرآن به نام یکی از پیامبران خدا نیست؟
۱) هود ۲) محمد ۳) انبیاء ۴) یوسف

۲۳ اسم کدام سوره‌ی قرآن به معنای «پیروزی» است و رهبر شهیدمان بر تلاوت آن در دوران جنگ تحمیلی سفارش نمودند؟
۱) جمعه ۲) فجر ۳) فتح ۴) محمّد

۲۴ آیه‌ی «اجتَنِبوا کَثیرًا مِنَ الظَّنِّ» به کدام موضوع اشاره دارد؟
۱) رفتار نیک ۲) اندیشه‌ی نیک ۳) گفتار زیبا ۴) پرهیزگاری

۲۵ موضوع «مهر و محبت» در کدام آیه‌ی زیر بیان شده است؟
۱) وَ قولوا لِلنّاسِ حُسنًا ۲) وَ بِالوالِدَینِ اِحسانًا ۳) وَ اَقِمِ الصَّلاةَ لِذِکری ۴) وَ مَا النَّصرُ اِلّا مِن عِندِ اللهِ

۲۶ آخرین سوره در کتاب قرآن چه نام دارد؟
۱) فلق ۲) ناس ۳) کافرون ۴) توحید

- نظم و هماهنگی که در جهان اطراف ما وجود دارد، نشانه‌های خالقی یکتا و با عظمت است.
- جهان آفرینش را تنها یک خدا اداره می‌کند. خداوند در قرآن در این رابطه فرموده است: «لَو کانَ فیهِما آلِهَةٌ اِلّا اللهُ، لَفَسَدَتا» یعنی «اگر در آسمان و زمین، غیر از الله خداهای دیگری بود، آسمان و زمین به هم می‌ریخت.» (سوره‌ی انبیا، آیه‌ی ۲۲)

- نمونه‌هایی از هماهنگی‌هایی که در طبیعت وجود دارد:
  - هماهنگی در چرخه‌ی آب
  - هماهنگی در چرخه‌ی اکسیژن و کربن دی‌اکسید
  - هماهنگی میان قلب و دستگاه تنفس
  - هماهنگی در پیدایش فصل‌ها و شب و روز
  - هماهنگی در زندگی مورچه‌ها و زندگی زنبورعسل
- خداوند در قرآن می‌فرماید:

«وَ فِی الاَرضِ آیاتٌ ... وَ فی اَنفُسِکُم اَفَلا تُبصِرونَ»: نشانه‌های خدا در زمین ... و در خودتان وجود دارد؛ آیا در آن‌ها دقّت نمی‌کنید؟ «سوره‌ی ذاریات، آیه‌های ۲۰ و ۲۱»

پاسخ پرسش‌های هدیه‌های آسمان ۵

پاسخ سؤالات درس ۱

۱ قرآن

۲ خداوند

۳ قرآن

۴ حمد (فاتحة الکتاب)

۵ یاری کنید – یاری می‌کند

۶ پیروزی – توانای حکیم

۷ صحیح

۸ غلط ـ این آیه به موضوع گفتار زیبا اشاره دارد.

۹ صحیح

۱۰ عبادت، رفتار زیبا، اندیشه‌ی نیک، گفتار زیبا، مهر و محبت، پرهیزگاری، دیدار خویشان و همسایه‌داری

۱۱ عبادت

۱۲ رفتار زیبا، مهر و محبت و پرهیزگاری

۱۳ قرآن، دریایی است که هیچ‌گاه خشک نمی‌شود.

۱۴ حضرت موسی (ع) – چون خدا مرکز قدرت و مرکز عزّت است و وقتی خدا با یک جبهه‌ای باشد، این جبهه قطعاً و بلاشک پیروز است.

۱۵ تین (انجیر) ـ زیتون (زیتون) ـ رمّان (انار)

۱۶ زلزال ـ رعد ـ فلق

۱۷ گزینه‌ی (۳)

۱۸ گزینه‌ی (۳)

۱۹ گزینه‌ی (۲)

۲۰ گزینه‌ی (۳)

۲۱ گزینه‌ی (۱)

۲۲ گزینه‌ی (۳)

۲۳ گزینه‌ی (۳)

۲۴ گزینه‌ی (۲)

۲۵ گزینه‌ی (۲)

۲۶ گزینه‌ی (۲)

پاسخ سؤالات درس ۲

۱ اندیشیده ـ طبیعت

۲ غلط

۳ صحیح

۴ یکتایی و عظمت خداوند

۵ اگر فاصله‌ی زمین تا خورشید زیاد بود، جانداران به دلیل سرما از بین می‌رفتند و اگر این فاصله کم بود جانداران از گرمای زیاد می‌سوختند.

۶ نظم و هماهنگی جهان به هم می‌ریخت و هر کدام می‌خواستند به شیوه‌ی خود جهان را اداره کنند، مثلاً یکی می‌خواست خورشید را از مشرق و دیگری می‌خواست خورشید را از مغرب بیاورد.

۷ اگر در آسمان و زمین، غیر از الله خداهای دیگری بود، آسمان و زمین به هم می‌ریخت.

۸ قُل هُوَ الله اَحَد، وَ لَم یَکُن لَه کُفُواً اَحَد

۹ گزینه‌ی (۱)

۱۰ گزینه‌ی (۲)

۱۱ گزینه‌ی (۳)

۱۲ گزینه‌ی (۲)

۱۳ گزینه‌ی (۱)

پاسخ سؤالات درس ۳

۱ مریم

۲ با ایمان ـ بیت‌المقدس

۳ صحیح

۴ صحیح

۵ حضرت زهرا (س) ـ حضرت خدیجه (س) ـ حضرت مریم (س) ـ حضرت آسیه (س)

۶ به ایشان مژده دادند که صاحب فرزندی می‌شود به نام عیسی مسیح که پیامبر و انسانی بسیار بزرگ است.

۷ بیان‌گر عبادت حضرت مریم (س) در بیت‌المقدس است.